

و ترافیک شهرها و تا اندازه‌ای کنترل قاچاق سوخت شود، لیکن به دلیل ساخت و بافت اجتماعی و فرهنگی موجود، در بلندمدت نتایج قابل توجهی به دست نخواهد آمد. با توجه به آغاز سفرهای تابستانی و عادت مصرف‌کنندگان به روندهای مصرفی گذشته، تحقق این اهداف در کوتاه‌مدت نیز شکننده خواهند بود. ■

چرکین زخم ندارد، چه رسد به بهبودی کامل آن. لذا در مدت زمان اندکی، این اقدام منجر به شکل‌گیری بازار سیاه - با توجه به کشش پایین قیمتی آن - و در نهایت، معضل چند قیمتی و سرگردانی جامعه نسبت به این مهم می‌شود. سیاست سهمیه‌بندی ممکن است در کوتاه‌مدت منجر به کاهش مصرف و به دنبال آن، کاهش آلودگی

میزان نفت خام به کار رفته به علاوه هزینه فرآیندهای تولید، مشخص و تعیین گردد. با این اوصاف، می‌توان گفت موضوع سهمیه‌بندی بنزین مانند پانسیمان نازکی است که جهت التیام بر روی زخمی کهنه و قدیمی نهاده می‌شود. پُرپیداست که با توجه به کهنگی و مزمن بودن زخم، این پانسیمان قدرت چندانی برای جذب دمل

یارانه یا مالیات منفی؟

ایران از لحاظ عرضه بنزین ارزان، سومین کشور و از نظر میزان یارانه پرداختی به این کالا، نخستین کشور در میان کشورهای جهان است.

مالیات منفی

اگرچه ایران از نظر قیمت بنزین در جهان جایگاه سوم را در اختیار دارد، اما از نظر میزان باری که از این ناحیه بر بودجه دولت وارد می‌شود، با فاصله زیادی نسبت به دیگر کشورها، در مقام نخست ایستاده است.

به گزارش واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» در سال ۲۰۰۶ حدود ۹۳۰ میلیون دلار مالیات منفی بر مصرف بنزین سوپر در کشور وجود داشته که با احتساب یارانه های سوخت دیزل، سهمی معادل ۸ درصد از کل درآمد دولت را به خود اختصاص می‌دهد.

با توجه به جدول همراه و مقایسه نرخ مالیات بر بنزین در کشورهای مختلف و سهم آن در کل درآمدهای دولت، می‌توان دریافت بسیاری از کشورهای جهان به ویژه کشورهای توسعه یافته از محل تولید و مصرف بنزین، مالیات‌های هنگفتی دریافت کرده و حجم قابل توجهی از بودجه خود را از این محل تأمین می‌نمایند. اما تعدادی از کشورها شامل برخی کشورهای نفتی مانند ونزوئلا، عربستان سعودی، عمان، الجزایر، آذربایجان، قزاقستان، کویت، سوریه و برخی کشورهای غیرنفتی همچون مالزی، یمن، تونس، مصر، بولیوی، کلمبیا، اندونزی و اردن، یارانه‌های هنگفتی را به این کالا اختصاص می‌دهند و به عبارتی، مالیات بر بنزین در این کشورها منفی است. ایران نیز در زمره این کشورها قرار دارد. گفتنی است، مالیات بر بنزین در کره جنوبی با رقمی معادل ۱۱ میلیارد دلار آمریکا، بالغ بر ۳۳ درصد کل درآمد دولت کره را تشکیل می‌دهد. در کشورهایی چون نیکاراگوئه، اروگوئه، نیجریه، اسلوانی و سوییس نیز سهم مالیات بر بنزین از مرز ۲۰ درصد کل درآمدهای دولت این کشورها گذشته است. دو کشور ژاپن و هلند نیز با کسب درآمدی معادل ۵۹/۲۷۲ و ۴۳/۲۷۲ میلیارد دلار از طریق مالیات بر بنزین، به ترتیب ۱۸ و ۱۷ درصد کل درآمدهای خود را از مالیات بر بنزین تأمین می‌کنند.

البته از سال ۲۰۰۶ در برخی از کشورها مانند چین و روسیه، مالیات اندکی بر بنزین بسته شده و بنزین تقریباً به قیمت تمام شده آن عرضه گردید. لذا درآمدهای مالیاتی بنزین، سهم خاصی از بودجه این کشورها را به خود اختصاص نمی‌دهند. ■

هلند و هنگ کنگ، گران‌ترین بنزین‌های دنیا را در کشورشان توزیع می‌کنند. قیمت هر لیتر بنزین در ترکیه ۱۸۸ سنت و در نروژ با چند سنت کاهش معادل ۱۸۰ سنت می‌باشد.

بر این اساس، در حالی که پر کردن یک ۵۰ لیتری خودرویی مثل هوندا در ترکمنستان ۱/۰۵ دلار، در ونزوئلا ۱/۴۵ دلار، در ایران ۴/۵ دلار و در عربستان ۸/۰۵ دلار برای راننده آن هزینه دارد، در کشوری مثل آمریکا، مستلزم پرداخت ۴۰ دلار و در ترکیه ۹۳/۹۸ دلار می‌باشد.

در میان کشورهای جهان، دو کشور ترکمنستان و ونزوئلا از نظر ارزان بودن قیمت بنزین، در جایگاه‌های اول و دوم قرار گرفته‌اند. قیمت هر لیتر بنزین سوپر در ترکمنستان تنها ۲ سنت و در ونزوئلا ۳ سنت می‌باشد.

در ایران نیز (قبل از افزایش اخیر قیمت) قیمت هر لیتر بنزین ۹ سنت و قیمت گازوییل ۳ سنت بوده است. به این ترتیب، ایران هنوز سومین بنزین ارزان دنیا را در بین بیش از ۱۷۰ کشور جهان عرضه می‌کند. در مقابل، دولت‌های ترکیه، ایسلند، نروژ،

قیمت بنزین و درآمدهای مالیاتی بنزین در کشورهای منتخب

کشور	قیمت هر لیتر بنزین سوپر، به سنت	قیمت هر لیتر گازوییل، به سنت	مالیات هر لیتر بنزین، به سنت	درآمدهای مالیاتی بنزین (میلیون دلار)	سهم مالیات (یارانه) سوخت در کل درآمد دولت
ترکمنستان	۲	۱	-۴۵	-	-
ونزوئلا	۳	۲	-۴۲	-۶۳۵	-۱۷/۰
ایران	۹	۳	-۳۷	-۹۳۱	-۸/۰
عربستان	۱۶	۷	-۲۲	-۲۷۰	-۸/۰
قطر	۱۹	۱۹	-۱۸	-	-
الجزایر	۳۲	۱۹	-۱۴	-۱۰۰	-۵/۰
مصر	۳۰	۱۲	-۱۸	-۲۸۵	-۱۴/۰
مالزی	۵۳	۴۰	-۹	-۴۷۸	-۱۲/۰
آذربایجان	۴۶	۴۱	-۵	-۱۱	-۶/۰
چین	۶۹	۶۱	۳	۳۹۵	۰
افغانستان	۶۹	۶۵	۳	-	-
ایالات متحد	۶۳	۶۹	۹	۱۵,۷۹۳	۱۲/۰
مکزیک	۷۴	۵۲	۱۴	۱,۴۴۶	۱/۰
آفریقای جنوبی	۸۵	۸۴	۳۶	۱,۱۳۱	۲۰/۰
پاکستان	۱۰۱	۶۴	۱۷	۱۶۲	۱/۰
هند	۱۰۱	۷۵	۴۲	۶,۱۹۹	۱۵/۰
ژاپن	۱۰۹	۹۰	۸۱	۵۹,۲۷۲	۱۷/۰
برزیل	۱۲۶	۸۴	۳۹	۴,۹۸۵	۵/۰
انگلستان	۱۶۳	۱۷۳	۱۱	۴۳,۲۷۲	۱۴/۰
هلند	۱۷۰	۱۳۲	۱۷	۱۱,۲۲۶	۱۰/۰
نروژ	۱۸۰	۱۶۶	۱۶	۲,۹۶۲	۸/۰
ترکیه	۱۸۸	۶۲	۹۹	۳,۴۶۶	۱۸/۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از شرکت همکاری‌های فنی آلمان (GTZ)، ۲۰۰۷.